

Аналізуючи дані, наведені у таблиці 2.4 можна зробити висновок, що частка країн БРІКС у світовому експорті товарів і послуг поступово збільшується, а частка «Великої Сімки» – знижується. Так, частка країн БРІКС у світовому експорті товарів збільшилася з 7% до 14,2%, а у світовому експорті послуг – з 4,4% до 8,7% в 2002-2010 рр. «Велика Сімка», навпаки, в цей же період зменшує свою участь у світовому експорті товарів і послуг з 45,4% до 34,8%, при цьому темп скорочення її частки у світовій торгівлі товарами вищий за темп падіння торгівлі послугами, а саме: з 48,7% до 40,7%. Це означає, що із зростанням експорту товарів і послуг з країн БРІКС відбувається зміцнення конкурентних позицій їх компаній на зовнішньому ринку.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна констатувати поступальний рух країн БРІКС до збільшення власної економічної ваги в світовому економічному середовищі. Проте на шляху до набуття статусу найпотужнішого економіко-політичного угруповання країнам блоку ще належить створити умови для плідної співпраці між собою, а також вчасно реагувати на зміни світової економічної кон'юнктури.

Джерела та література:

1. Фитуни Л. Л. Диференциация развивающихся стран и новая архитектура мировой экономики // Азия и Африка сегодня. – 2012. – № 10. – С. 8-18; С. 15.
2. BRICS lead the global recovery may 2009 source: global investment research [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/lead-global-recovery.html>
3. Goldman Sachs, Dreaming with BRICS: The Path to 2050, Global Economics, 99, 2003 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.goldmansachs.com/>
4. Goldman Sachs Global Investment Research, March 2012. P. 3.
5. Goldman Sachs. The rise of growth markets [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/focus-on/growth-markets/dataviz/index.html>
6. IMF (International Monetary Fund) database, UNCTAD, adapted from The BRICS Report 2012. India: Oxford University Press, 2012.
7. The role of BRICS in the developing world. Policy Department DG External Policies [Електронний ресурс] // режим доступу : http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/1_avrupa_birligi/1_9_politikalar/1_9_8_dis_politika/The_role_of_BRICS_in_the_developing_world.pdf

Пельо А.Б.

УДК 339.923 (477+061.1ЄС)

ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ТА МИТНИЙ СОЮЗ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню конкурентних переваг і можливості інноваційного прориву в електронному розвитку фінансового ринку, які Україна може отримати інтегруючись у Європейський союз (ЄС) та Митний Союз (МС). Проаналізовано сучасний стан інформаційно-телекомунікаційного забезпечення фінансового сектору ЄС, країн МС та України. Розглянуто фактори інноваційної трансформації фінансового простору України.

Ключові слова: Угода про асоціацію, Митний Союз, інноваційний розвиток економіки, електронні розрахунки, інформаційний простір.

Аннотация. Статья посвящена исследованию конкурентных преимуществ и возможностей инновационного прорыва в электронном развитии финансового рынка, которые Украина может получить интегрируясь в ЕС или ТС. Проанализировано современное состояние информационно-телекоммуникационного развития финансового пространства ЕС и ТС а также возможности интеграции Украины в него.

Ключевые слова: Соглашение об ассоциации, Таможенный Союз, инновационное развитие экономики, электронные расчеты, информационное пространство.

Summary. The paper investigates competitive advantages in electronic development of financial sector that Ukraine may get after closing to the European Union (EU) or the Customs Union (CU). The telecommunication's support of the financial sector of European Union, Customs Union and Ukraine are analyzed and compared. Also the innovative transformation factors of the financial environment of Ukraine provided by EU and CU are determined. Basically, it is concluded that Ukraine takes more competitive advantages from Western vector rather than Eastern in the term of innovative aspects of economic functioning. One of the most important reasons of it is that EU has already strong developed electronic infrastructure of economy that still has to be done by Customs Union.

Keywords: Association Agreement, the Customs Union, innovative economy, electronic payments, information space.

Постановка теми дослідження. Проблема стратегічного вибору напряму інтеграції України в ЄС або МС є надзвичайно актуальною. Україна веде одночасно переговори про підписання договору про Асоціацію з Європейським союзом та про співпрацю з Митним союзом. Експертами аналізуються конкурентоспроможність України в рамках ЄС та МС, основні переваги та недоліки від обраного вектору для економіки України. Проте цікавим аспектом залишається взаємодія грошово-кредитної системи

Україні з ЄС та МС, їх вплив на інноваційний розвиток фінансового сектору, можливості співпраці та інтеграції платіжних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Уже досить ґрунтовно проаналізовано основні переваги та недоліки від підписання Угоди про асоціацію з ЄС та приєднання до МС як провідними політиками, так і науковцями, які отримує Україна у міжнародній торгівлі. Зокрема серед вітчизняних науковців, які займаються цією проблемою, варто зазначити Білоруса О.Г., Гальчинського А.С., Гаврилюка О.В., Плотнікова О.В., Сльозко О.О., Панфілову Т.О., Гайдуцького В.І., Будкіна С.В. та ін. Серед зарубіжних вчених-експертів, які займаються даною проблемою необхідно виділити Буторіну О.В., Красавіну Л.Н. Проте актуальним питанням в інформаційну епоху залишається конвергенція інформаційних технологій з економікою, розвиток електронної економіки, віртуалізації фінансових ринків та інтеграція електронних платіжних систем.

Метою статті є аналіз перспектив розвитку інформаційного простору економіки України обравши європейський або східний вектор інтеграції.

Вклад основного матеріалу дослідження. Концептуально різниця між зоною вільної торгівлі (ЗВТ) (Free trade area) і Митним Союзом полягає в тому, що ЗВТ – це тип міжнародної інтеграції, при якій в країнах-учасниках скасовуються митні збори, а також кількісні обмеження у взаємній торгівлі згідно з міжнародним договором, проте за кожною країною-учасницею зберігається право на самостійне і незалежне визначення режиму торгівлі по відношенню до третіх країн, на відміну від митного союзу (МС) (Customs Union), що передбачає усунення внутрішніх зборів та встановлення спільного зовнішнього тарифу. Таким чином, митний союз передбачає заміну декількох митних територій однією при повній ліквідації митних податків у межах митного союзу і створенні єдиного зовнішнього митного тарифу.

Що стосується фінансової сфери економіки, то ЗВТ і МС відкривають для нового країни-члена можливість глибокої взаємодії, співпраці та інтеграції платіжних систем у середині блоку. Це позитивно позначається на банківській системі держави, оскільки розширюється середовище функціонування національної грошової системи, країна отримує доступ до нових фінансових ринків, знижуються трансакційні витрати і врешті-решт підвищується імідж та надійність як національної банківської системи загалом, так і грошової одиниці зокрема. Крім того, відбувається інформаційний обмін новими технологіями та інструментами фінансових ринків, фінансова система еволюціонує, і що не менш важливо, країна отримує доступ до нових ринків капіталів.

У подальшому ми розглянемо сучасний стан розвитку фінансової системи України, країн-членів ЗВТ та МС, і проаналізуємо, які конкурентні переваги в інноваційному розвитку фінансового ринку може отримати Україна, інтегруючись у ЗВТ та МС.

Законодавство України передбачає діяльність в Україні внутрішньодержавних та міжнародних платіжних систем.

За станом на 01.07.2013 на території України функціонувало дев'ять внутрішньодержавних і міжнародних систем переказу коштів, створених резидентами України, із яких п'ять систем запроваджені банками та чотири системи – небанківськими установами України; а також 22 міжнародні системи переказу коштів, створені нерезидентами. Учасниками таких систем є більш, ніж 150 банків України, ПрАТ "Українська фінансова група" та національний оператор поштового зв'язку УДППЗ "Укрпошта".

У першому півріччі 2013 року з використанням внутрішньодержавних і міжнародних систем переказу коштів, створених як резидентами, так і нерезидентами у межах України, було переказано 7 915 млн. гривень (4,5 млн. дол. США); в Україну – 2 203 млн. дол. США (в еквіваленті); за межі України – 384 млн. дол. США (в еквіваленті) [1].

Таким чином можемо констатувати, що система електронних платежів в Україні тільки набирає обертів. Низький рівень електронних розрахунків зумовлюється низкою факторів, серед яких варто зазначити недовіру до банківської системи та ризики електронних платежів, ступенем розвитку економіки та її інформаційним забезпеченням. Проте темпи зростання електронних розрахунків демонструють позитивну динаміку, про що свідчить зростання чисельності суб'єктів господарювання, які займаються роздрібною торгівлею через мережу Інтернет. Так, станом на 21 липня 2013 року їх було 1508 (94 юридичних та 1414 фізичних осіб-підприємців), а протягом минулого року в Україні зареєстровано таких суб'єктів 1075 (95 юридичних та 980 фізичних осіб-підприємців) [2]. Таким чином, спостерігаємо 40% збільшення ринку електронної комерції. Окрім цього, зростає чисельність клієнтів банків та кількість відкритих клієнтами рахунків

Згідно з даними звітності (форма № 410 "Звіт про кількість клієнтів банків та кількість відкритих клієнтами рахунків") станом на 01.07.2013 року установи 176 банків обслуговують 134,1 млн. клієнтів – юридичних та фізичних осіб (резидентів і нерезидентів), які відкрили поточні та вкладні (депозитні) рахунки. За перше півріччя 2013 року чисельність клієнтів банків зросла на 2,3 млн.

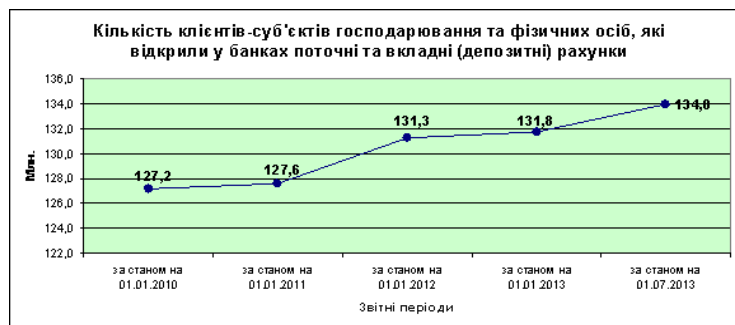

Рис. 1. Кількість клієнтів-суб'єктів господарювання та фізичних осіб, які відкрили у банках поточні та вкладні рахунки

Джерело: Офіційне Інтернет-представництво НБУ [3].

Загальна кількість відкритих рахунків збільшилась на 11,9 млн. до 194,8 млн.

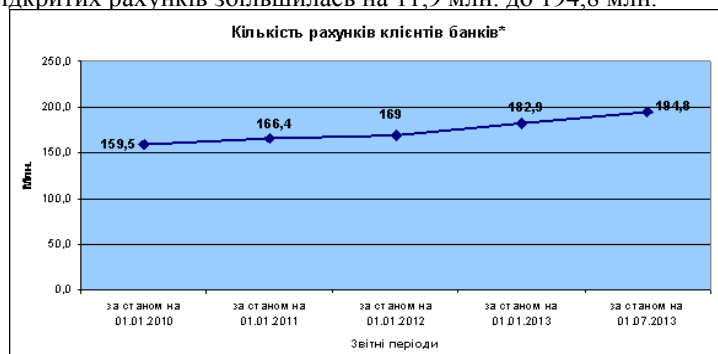

Рис. 2. Кількість рахунків клієнтів банків у тому числі 54,6 млн. рахунків, відкритих в Ощадбанку до 02.01.1992 року

Джерело: Офіційне Інтернет-представництво НБУ [3]

Крім того, позитивна динаміка розвитку системи електронних платежів – зростання в 250 разів – з 48 млрд. грн. у 1994 році до 12 трлн. грн. в 2012 році, є одним із індикаторів поступового переходу грошового обігу з готівкової форми розрахунків у електронну.

В інноваційному розвитку економіки загалом та фінансової системи зокрема Україна зможе отримати від Угоди про асоціацію і ЗВТ ряд переваг, зокрема, по-перше, відкриття кордонів є фактором створення інтегрованого інформаційного простору, в якому Україна, як споживач інформаційно-цифрових технологій, зможе модернізувати власну економічну систему, стимулюється інформаційний обмін, розвиток телекомунікаційно-інфраструктурного забезпечення економіки; по-друге, асоціація з високо розвинутими країнами вимагатиме від України трансформації економічної системи з традиційної в електронну; і по-третє, входження в ЗВТ вимагатиме узгодження законодавства, що виступатиме гарантом стабільності, сприятиме глибшому налагодженню фінансових відносин, притоку інвестицій, розміщення капіталів.

ЗВТ в плані інноваційного розвитку економіки відкриває для України широкі перспективи. Зокрема економічна система ЄС характеризується широким використанням телекомунікаційних та цифрових систем. Розглянемо функціонування віртуальних ринків та їх регулювання детальніше.

Згідно звіту Forrester Research, Європа як і раніше лідирує в галузі електронної комерції. Очікується, що сума продажів через Інтернет в Західній Європі зросте з \$ 146 млрд. (€ 112 млрд.) станом на 2013 р. до \$ 249 млрд. (€ 191 млрд.) до 2017 р. У Великобританії галузь інтернет-торгівлі вже становить близько 13% економіки, а до 2017 року її частка зросте до 15%. Це становить річний приріст в 11% (проти 9% в США).

Великобританія є лідером в галузі електронної комерції серед європейських країн, далі йдуть Італія та Іспанія, де онлайн-продажі складають по 2% річного доходу. Очікується, що за наступні 5 років частка ринку електронної комерції в цих країнах зросте на 1% і 2%, відповідно [4].

На думку аналітиків, зростання масштабів електронної комерції стимулюється 2 чинниками: збільшенням використання мобільних пристроїв і збільшенням магазинами інвестицій у свої віртуальні підрозділи.

Оскільки Угода про асоціацію передбачає доступ до внутрішніх ринків ЄС, електронні ринки один одного можна спочатку розглядати як додаткові ринки збуту, а в подальшому очікувати їх конвергенції та утворення єдиної системи електронного збуту. Крім того, розвиток електронної комерції вимагатиме прийняття відповідного документа, який би регулював відносини учасників електронних ринків.

На сьогодні в Україні правові відносини між суб'єктами віртуальних ринків закріплені лише фрагментарно. У Європі ж директива про електронну комерцію була прийнята ще в 2000 році, а більшість законодавчих актів цивілізованих країн світу з регулювання електронних угод та електронної комерції датуються 1999-2005 роками, що доводить факт десятирічного відставання правового регулювання.

У запропонованому українськими парламентаріями документі законодавчо закріплюється електронна форма документообігу, складання договорів, надання інформації, регулюються відносини, що виникають

при дистанційному укладанні та виконанні угод з купівлі-продажу товарів та/або поставці товарів, виконання робіт і надання послуг, а також пов'язані з ними юридичні дії із застосуванням електронних засобів і технологій. При укладанні договорів електронний підпис тепер теж буде закріплено законодавчо [5].

Іншим індикатором інноваційності економіки виступає розвиненість фондового ринку. Український фондовий ринок перебуває у депресивному стані. Так, на початку 2013 року закриття офісу в Україні інвестбанк "Ренесанс Капітал", у 2011 році згорнула діяльність грузинська BG Capital, в грудні 2012 пішов з ринку брокерський дім "Відкриття", у вересні - "Альфа-Капітал", а "Трійка Діалог Україна" у минулому році приєдналася до Сбербанку. У травні 2013 року інвесткомпанія "Велес Капітал" оголосила про свій вихід.

Основна проблема – нестача емітентів через його непривабливість в умовах низької ліквідності та відсутності іноземного капіталу, інструментів механізму захисту прав інвесторів, а також значні валютні та політичні ризики.

Низький рівень капіталізації не спонукає емітентів розміщувати акції на українських майданчиках, тому українські підприємства надають перевагу IPO на Варшавській чи Лондонській біржах. Про наміри провести IPO у Варшаві у 2013 році заявляла не одна українська компанія, серед них, зокрема, група агрокомпаній з Cereal Planet PLC. На сьогодні на польських майданчиках торгують 12 вітчизняних компаній, 11 з яких входять у індекс WIG-Ukraine, в якому представлені виключно українські підприємства [6].

У такому разі Угода про асоціацію є необхідним інструментом приваблення нових інвесторів. Водночас інвестиції – це не лише фінансові ресурси, це інноваційні технології, в чого сильно потребує Україна. Для порівняння: у Росії інноваційну продукцію випускають менш як 10% підприємств, а в ЄС – понад 80%. В обсязі високотехнологічної продукції світового ринку на частку Росії припадає менш як 0,5%, а Євросоюзу – майже 25% [7]. Іншим шляхом врятувати український фондовий ринок є його інтеграція у європейський, Угода про асоціацію виступатиме необхідним каталізатором цього процесу.

Отже, можна зробити висновок, що Угода про асоціацію з ЄС та договір про ЗВТ може виступити фактором поглибленого інноваційного розвитку електронної економіки України, не лише запропонувати Україні розвинуту віртуальну інфраструктуру для ведення бізнесу, а стимулювати подальшу еволюцію з метою збереження конкурентних позицій, а також інтегруватися у світовий фінансовий простір шляхом розвитку міжнародних платіжних електронних систем.

Угода не лише закладе якісно нову правову основу для подальших взаємин між Україною та ЄС, але й слугуватиме стратегічним орієнтиром для проведення системних соціально-економічних реформ в Україні, широкомасштабної адаптації законодавства України до норм і правил ЄС, і слугуватиме плацдармом до переходу у всебічну інноваційну трансформацію.

Що стосується східного вектору інтеграції України, перш за все необхідно розглянути економічну потужність Митного Союзу (МС).

У міжнародному поділі праці країни-члени МС позиціонуються як виробники сировинних товарів, а саме енергоресурсів, аграрної, металургійної та хімічної сировини і напівфабрикатної продукції. Товарна структура зовнішньої торгівлі СНД має незбалансований характер: в експорті переважає продукція добувних, а в імпорті – обробних галузей. У структурі експорту країн СНД близько 63% – мінеральне паливо. Для порівняння: у структурі світової торгівлі на продукцію обробних галузей припадає більш як 70%, а на мінеральне паливо – лише 17%. Саме на можливому здешевленні енергоносіїв спекулюють прихильники приєднання до МС, хоча отримання стабільних довгострокових знижок у цінах на енергоносії є дуже сумнівним, оскільки Росія планує дерегулювання внутрішнього ринку, отже, внутрішні ціни підуть угору Крім того, ціна на газ не є предметом домовленостей у рамках митного законодавства МС і Договору про ЗВТ країн СНД.

Що стосується інформаційної розвиненості економік країн-членів МС, необхідно зазначити, що хоча і спостерігається позитивна динаміка, проте загалом існує ряд проблем у розвитку електронної економіки в умовах транскордонної торгівлі. Для їх вирішення необхідно виробити позицію, яка враховувала б:

- Відносно низький, у порівнянні з провідними країнами, рівень розвитку інформаційної структури і технологій, а також невисокий рівень комп'ютерної грамотності населення;
- Потенційно незначний, з урахуванням фактичної експортно-імпоротної структури, вплив електронної комерції на розвиток зовнішньої торгівлі;
- Вразливість більшості вітчизняних виробників товарів і послуг по відношенню до підвищення ступеня відкритості внутрішнього ринку та збільшення поставок конкурентоспроможної закордонної продукції (послуг), в тому числі через Інтернет;
- Необхідність підвищення інтеграції країн в систему світового господарства і розширення імпорту прогресивних технологій і «ноу-хау», у тому числі по каналах електронної торгівлі, для модернізації та структурної перебудови економіки;
- Необхідність вдосконалення товарної структури експорту шляхом залучення в електронну торгівлю продукції (послуг) малих і середніх інноваційних підприємств;
- Можливість більш ефективної комерціалізації результатів НДДКР за допомогою електронних технологій, що дозволяють елімінувати фактор неповороткого і високовитратного реального виробництва;
- Нерозвиненість і малоефективну систему захисту прав інтелектуальної власності, оскільки це різко обмежує потенціал транскордонної електронної торгівлі;

- Слабку розробленість та непрозорість основних техніко-економічних норм і механізмів регулювання електронної торгівлі в російських умовах [8]

Тому з точки зору розвиненості інформаційної інфраструктури економіки і розвитку технологій можемо констатувати, що країнам МС потрібна структурна перебудова економічної системи в бік електронної модернізації. Тому з точки зору конкурентних переваг, які можуть запропонувати ЗВТ і МС, для України вигіднішим є європейський вектор інтеграції.

Висновки

Інноваційна модернізація інфраструктурного забезпечення економіки гарантує стійкий довготривалий розвиток. Технологічні інновації у реальному секторі економіки допомагають здобувати та утримувати конкурентні переваги, а у фінансовому секторі – збільшують швидкість обігу грошової одиниці, стимулюють залучення додаткового капіталу.

В Україні спостерігається позитивна динаміка розвитку електронних платіжних систем, електронної комерції та електронних ринків. Каталізатором цього процесу може виступити Угода про асоціацію з ЄС, запропонувавши Україні інноваційні технології, інформаційний обмін, електронно-телекомунікаційну інфраструктуру, що слугуватиме модернізацією економічної системи України.

Що стосується східного вектору інтеграції та інноваційної його складової, то країнам-членам МС ще варто докладати багато зусиль для структурного перетворення їхніх економік у бік електронної трансформації.

Джерела та література:

1. Дані щодо діяльності в Україні протягом I півріччя 2013 року систем переказу коштів, створених резидентами та нерезидентами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=105263&cat_id=105262#_ftn1
2. Урядовий портал, Прес-служба Державної реєстраційної служби. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246548521&cat_id=244277212
3. Кількість клієнтів-суб'єктів господарювання та фізичних осіб, які відкрили у банках поточні та вкладні рахунки. – Офіційне Інтернет-представництво НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66320&cat_id=66315
4. Електронна комерція в Європі зростає швидше, ніж у США. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://asite.com.ua/blog/elektronna-komertsiya-v-evropi-zrostaje-shvydshe-nizh-u-ssha/>
5. В Україні з 10-річним відставанням від Європи зібralися узаконити електронну комерцію. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.mistinfo.com/news/13718>
6. Фондовий ринок: криза не закінчується – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minprom.ua/digest/122657.html>
7. Гальчинский А. Євроінтеграційна стратегія нашої країни...виключає альтернативи «Дзеркало тижня. Україна» №17, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/anatoliy-galchinskiy-evrointegracionnaya-strategiya-nashey-strany-isklyuchaet-alternativy-.html>
8. Проблеми електронної комерції в Росії – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://finance-dom.ru/marketing/81/413-problemi-elektronnoi-komerciya-v-rosii>

Царук Н.Г.

УДК 631.152

СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНО – АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВІДТВОРЕННЯМ ОВОЧЕПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто сучасні проблеми взаємозв'язку економічної теорії та практики формування системи інформаційно – аналітичного забезпечення процесу відтворення овочепродуктового підкомплексу АПК. Досліджено вплив хибних економічних уявлень на поглиблення деструктивних явищ в національній економіці та її окремих галузях, окреслені перспективи вдосконалення системи інформаційно – аналітичного забезпечення процесу відтворення овочепродуктового підкомплексу АПК через нові і прагматично виправдані пояснення змісту основних економічних категорій. Вказано напрямки практичного формування нового механізму економічних відносин в національній економіці, що надасть їй конкурентних переваг в сучасному глобалізованому світі.

Ключові слова: овочева продукція, овочепродуктовий підкомплекс АПК, праця, товар, дохід (виручка), прибуток, ціна, собівартість, вартість, матеріальні ресурси, система, механізм регулювання

Аннотация. Рассмотрены современные проблемы взаимосвязи экономической теории и практики формирования системы информационно - аналитического обеспечения процесса воспроизводства овощепродуктового подкомплекса АПК. Исследовано влияние ложных экономических представлений на углубление деструктивных явлений в национальной экономике и ее отдельных отраслях, обозначены перспективы усовершенствования системы информационно - аналитического обеспечения процесса воспроизводства овощепродуктового подкомплекса АПК через новые и прагматично оправданы объяснение содержания основных экономических категорий. Указано направления практического формирования нового механизма экономических отношений в национальной экономике, что придаст ей конкурентных преимуществ в современном глобализованном мире.